

**PARTICULARITĂȚILE MĂSURILOR OPERATIVE:
INVESTIGAȚIA SUB ACOPERIRE ȘI ÎNCADRAREA
CONTROLATĂ ÎN GRUPUL SAU ORGANIZAȚIA
CRIMINALĂ**

Dumitru ROMAN

Investigația sub acoperire. Legiuitorul n-a definit expres concep-
tul măsurii *investigația sub acoperire*, dar s-a limitat la anumite parti-
cularități referitoare la această măsură și la subiectul ce o realizează –
investigatorul sub acoperire. Astfel, scopul acestei măsuri este specifi-
cat în art.136 alin.(1) C.proc.pen., și anume: investigația sub acoperire
se autorizează pe perioada necesară pentru a descoperi faptul existen-
ței infracțiunii. Iar potrivit art.136 alin.(5) C.proc.pen., investigatorul
sub acoperire culege date și informații, pe care le pune, în totalitate, la
dispoziția procurorului care a autorizat măsura specială de investigații.

Măsura *investigația sub acoperire, stricto sensu*, presupune adunarea de date și informații cu privire la săvârșirea unei infracțiuni de o persoană cu o altă identitate decât cea reală (investigator sub acoperire). Conform Legii nr.45-XIII din 12.04.1994 *privind activitatea operativă de investigații* (abrogată prin Legea nr.59 din 29.03.2012 *privind activitatea specială de investigații*), era prevăzută o măsură similară – **infiltrarea operativă în organizațiile criminale a colaboratorilor titulari din subdiviziunile operative și a persoanelor care colaborează în mod confidențial cu organele care exercită activitate operativă de investigații, utilizând acte de identitate și alte documente de acoperire**. Măsura (infiltrarea operativă în organizațiile criminale) reprezintă introducerea unui colaborator titular sau a unei persoane care colaborează în mod confidențial cu organele investigativ-operative în mediul infracțional (grup, organizație criminală) sau la obiective (întreprinderi, organizații, instituții), în scopul colectării informațiilor despre persoane, fapte și împrejurării de interes operativ și al îndeplinirii altor misiuni operative, în vederea realizării sarcinilor activității operative de investigații. Infiltrarea operativă posedă un caracter complex, având forma unei operațiuni speciale, ce include măsuri organizaționale, tactice, tehnice, materiale, de investigație operativă, de securitate etc., precum și de perfectare a actelor de identitate necesare și a altor documente de acoperire. Operațiunea specială de infiltrare operativă se realizează pe etape, fiind precedată de desfășurarea altor măsuri operative de investigații, precum **chestionarea, culegerea de informații, urmărirea, experimentul operativ** și, după caz, alte măsuri necesare infiltrării operative [1].

Tot în literatura de specialitate autohtonă se menționează particularitatea distinctă a acestei măsuri – **infiltrarea conspirată** [2]. În același sens s-a menționat și în doctrina de specialitate rusă, **infiltrarea operativă** reprezintă o măsură operativă de investigație ce constă în pătrunderea conspirată (în baza unei legende) a ofițerului operativ sau a confidentului în mediul criminal sau în alte obiecte, cu scopul de a obține informația tăinuită ce prezintă interes operativ, de a o documenta, precum și de a influența anumite persoane la luarea deciziilor [3]. Infiltrarea operativă urmează a fi considerată nu doar în

sens îngust, ca „un proces de infiltrare, penetrare, în scopul adunării informației, dar și ca rezultat intermediar sau finit în următoarele feluri: fortificarea poziției în obiectivul de interes operativ; accesul la informația ce prezintă interes operativ; crearea circumstanțelor ce contribuie la obținerea informației de către persoanele infiltrate; efectuarea măsurilor de căutare și cercetare; identificarea persoanelor și a faptelor ce prezintă interes operativ; stabilirea contactului (relațiilor de încredere) cu anumite persoane identificate; culegerea informației operative; etc” [4].

Infiltrarea operativă poate fi realizată prin următoarele două modalități: 1) **introducerea confidentului** (ofițerului operativ sau a colaboratorului) în obiectivul de interes operativ sau în mediul apropiat acestuia; 2) **racolarea agentului** dintre membrii obiectivului de interes operativ [5]. *Recrutarea (racolarea) agentului.*

Etapile recrutării: 1) studierea clandestină a persoanei; 2) verificarea informației colectate; 3) identificarea sau crearea unei baze de recrutare sau găsirea unei modalități de consolidare a acestei baze; 4) stabilirea relațiilor confidentiale; 5) implicarea treptată într-o cooperare secretă sau, după evaluare și verificare, propunerea directă de recrutare și începerea pregătirii recrutului [6]. În acest sens, sunt aplicate anumite modalități de racolare, în dependență de caz. Aici modalitățile de racolare reprezintă „totalitatea mijloacelor de influență fizică sau morală asupra unei persoane, pentru a o implica într-o cooperare secretă în rolul unui agent. Există trei metode de a exercita presiuni asupra unei persoane: metoda **convingerii**, metoda **sugestiei**, metoda **constrângerii**” [7]. Sub aspectul tehnicilor folosite, conceptul de *investigație sub acoperire* reprezintă o combinație între tehnicile sub acoperire, tehnicile informative și tehnicile de identificare, fiind o măsură specială (operațiune) complexă și având la bază mai multe metode. *Ad litteram*, investigația sub acoperire poate fi definită drept o activitate complexă de culegere a datelor și informațiilor de către un subiect cu o altă identitate decât cea reală, care se infiltrează în mediul interesat, fie își cifrează scopul când intră în contact cu anumite persoane, pentru a stabili indicii unei infracțiuni. Infiltrarea, numită în literatura de specialitate română – **penetrare informativă**, reprezintă

„introducerea dirijată de către lucrătorul serviciului de informația sursei umane în locul, mediul sau pe lângă persoana de unde trebuie obținute informații importante” [8].

În materia securității naționale, tehnicile și metodele de infiltrare a surselor de informații umane sunt apanajul exclusiv al organelor de stat din domeniul securității naționale, supuse regulilor interne, din care secretizarea este cea mai importantă. În asemenea activități sunt utilizate legende, combinații imformativ-operative, dezinformări, care constau dintr-un ansamblu de măsuri ce se întreprind pentru disimularea sau secretezarea unor acțiuni, derutarea unor persoane, prevenirea unor evenimente negative cu implicații în clarificarea unor cazuri, precum și manipularea suspectilor, pentru a-i determina să facă greșeli prin care să se demaște [9]. O altă trăsătură specifică măsurii analizate, ce rezultă din termenul *sub acoperire*, este desfășurarea activității sub o altă identitate decât cea reală, așa cum a fost definit în legislația și doctrina română. Investigatorul sub acoperire a fost definit în doctrina penală drept o persoană ce acționează sub o altă identitate decât ce reală, care cercetează minuțios și sistematic, în scopul descoperirii datelor privind existența unei infracțiuni sau pregătirea comiterii acesteia, precum și a persoanelor care au săvârșit-o sau urmează să o săvârșească [10]. Însă cifrarea identității persoanei ce acționează sub acoperire nu este obligatorie în toate cazurile de infiltrare.

În special, în practica Republicii Moldova, în funcție de circumstanțele obiectului de infiltrare și personalitatea subiectului ce urmează a fi infiltrat, este oportună infiltrarea sub nume real, cifrându-se doar scopul introducerii funcționarului în instituție, organizație sau alt mediu. În literatura de specialitate au fost menționate alte trei caracteristici esențiale ale operațiunii *sub acoperire*: **secretul** (agentul disimulează calitatea sa de polițist sau de terță persoană care lucrează pentru poliție); **violența** (agentul construiește un scenariu, pentru a câștiga încrederea unei persoane, în vederea constatării unei infracțiuni sau colectării de informații referitoare la o infracțiune); **interacțiunea** [11]. În doctrina occidentală s-a expus următoarea opinie: „Munca sub acoperire poate implica una sau mai multe dintre următoarele forme de colaborare: informatori, care sunt de obicei suspecti

care și-au „întors pe dos jacheta” și care comunică informații în schimbul concesiilor pentru acuzații sau sentințe; angajați plătiți, care sunt inițiați (insideri) ce primesc bani în schimbul unei informații; sau agenți sub acoperire, care sunt ofițeri de poliție care încearcă să se infiltreze în organizații criminale sau să obțină informații despre activitățile lor [12]. În cadrul măsurii analizate se aplică, de regulă, **metoda legendării**. Legenda, în materia siguranței statului, a fost definită drept „scenariu fictiv, transmis de ofițer unui civil, cu scopul de a conspira acțiuni sau persoane care acționau sub acoperire.

De regulă, legenda era pregătită ca variantă de retragere, în cazul eșuării unei tentative de recrutare și se consemna în raportul cu propunerea de includere a persoanei în rețeaua informativă” [13].

Măsura *investigația sub acoperire* propriu-zisă presupune colectarea de date și informații prin acțiuni care, în esență, sunt alte măsuri speciale de investigații, precum: **chestionarea; culegerea informației despre persoane și fapte; identificarea persoanei; urmărirea vizuală; colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată; cercetarea obiectelor și documentelor; achiziția de control; supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea; interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor;** etc. *Tipurile investigației sub acoperire*. În doctrina americană sunt menționate patru categorii ale investigației sub acoperire: operațiuni sub acoperire de scurtă durată, operațiuni sub acoperire de durată medie, operațiuni de lungă durată și operațiuni sub acoperire profundă (*deep undercover*) [14].

Etapetele investigației sub acoperire. Investigația sub acoperire, fiind o măsură specială complexă, presupune realizarea următoarelor etape: **pregătirea, infiltrarea, investigația propriu-zisă, încetarea investigației și/sau retragerea agentului sub acoperire.**

Disponerea măsurii și folosirea datelor obținute în cadrul investigației sub acoperire. Măsura investigației sub acoperire poate fi dispusă de procuror atât în cadrul procesului penal (urmăririi penale), cât și în afara acestuia (art.18 alin.(3) din Legea nr.59 din 29.03.2012 *privind activitatea specială de investigații*). Măsura în discuție, dispusă și realizată în afara procesului penal, are ca scop culegerea informației

necesare pentru începerea urmăririi penale (**investigație sub acoperire extraprocesuală**). Datele obținute prin măsura specială extraprocesuală nu pot fi folosite în calitate de probe la adoptarea unei sentințe, aceste date pot avea doar caracter informativ. Măsura dispusă în cadrul urmăririi penale este un **procedeu probatoriu**, iar rezultatele obținute pot fi folosite în calitate de **probe** în procesul penal.

Condiții juridice privind activitatea investigatorului sub acoperire. Potrivit art.136 alin.(6) C.proc.pen., investigatorului sub acoperire i se interzice să provoace comiterea de infracțiuni.

Încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală. Potrivit art.13 din Legea nr.50 din 22.03.2012 *privind prevenirea și combaterea criminalității organizate*, încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală constă în introducerea, în condițiile prevăzute de lege, a colaboratorilor din subdiviziunile specializate în prevenirea și combaterea crimei organizate sau, după caz, a altor persoane în grupul sau organizația criminală, cu scopul de a influența membrii grupului sau ai organizației criminale să renunțe la activitatea criminală organizată sau la comiterea anumitor infracțiuni, de a racola informatori din cadrul grupului sau organizației criminale, de a deteriora structura grupului sau a organizației criminale, de a redirecționa activitatea criminală a grupului sau a organizației criminale, de a dezinforma pe membrii grupului sau ai organizației criminale, precum și de a acumula informații despre componența și structura grupului sau a organizației criminale, despre intențiile criminale și crimele comise anterior de grupul sau organizația criminală. Încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală se efectuează în temeiul unei decizii a conducătorului autorității abilitate în prevenirea și combaterea crimei organizate.

Măsura de combatere a crimei organizate *încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală* se deosebește de măsura specială *investigația sub acoperire*, prevăzută la art.30 din Legea nr.59 din 29.03.2012 *privind activitatea specială de investigații*, prin obiectivul penetrării (infiltrării) operative, scopul urmărit și acțiunile agentului infiltrat în mediul criminal, inclusiv prin acțiunile de dezinformare, ce pot avea caracter provocator, fapt interzis de lege în cadrul măsurii

investigația sub acoperire. Drept obiective ale infiltrării operative în cazul măsurii de combatere *încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală* pot fi numai grupurile, organizațiile (asociațiile) criminale, în ipoteza prevederilor art.46-47 Cod penal al Republicii Moldova, iar în cazul investigației sub acoperire, obiective pot fi: întreprinderi, organizații și instituții afectate de infracțiuni, indiferent de forma juridico-organizatorică și de tipul de proprietate; persoane private, mediul de afaceri, grupuri financiare etc. [15].

Referințe:

1. DIDĂC, V., CĂPĂȚICI, M., CUȘNIR, V., MORARU, V. *Tactica criminalistică. Activitatea operativă de investigații (pentru uzul audiențelor)*. Suport de curs. Chișinău: Elan Poligraf S.R.L., 2009, p. 228.
2. MÎRZAC, V., GLAVAN, B. *Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații*. Chișinău: S.n., 2014, pp.34-35.
3. КУШНИР, И.В. *Оперативно-розыскная деятельность*. Disponibil: <http://be5.biz/pravo/o001/toc.htm>
4. *Теория оперативно-розыскной деятельности*: Учебник / Под. ред. К.К. ГОРЯИНОВА, В.С. ОБЧИНСКОГО, Г.К. СИНИЛОВА. Москва: ИНФРА-М, 2007, с.360.
5. ШУМИЛОВ, А.Ю. *Оперативно-розыскная деятельность: вопросы и ответы*. Книга II: *Оперативно-розыскные мероприятия и меры*: Учебно-практическое пособие. 3-е изд., пересмотр. и испр. Москва: Издательский дом Шумиловой И.И., 2008, с.88.
6. BOTNARU, T., GANENCO, A. *Istoria serviciilor secrete*. Breviar. Chișinău: Museum, 2004, p.207.
7. *Ibidem*, p.212.
8. CRISTESCU, D.I. *Investigarea criminalistică a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism*. Timișoara: Solness, 2004, pp.175-176.
9. *Ibidem*, p.176.
10. VOICA, D. *Investigatorul sub acoperire, o nouă instituție a dreptului procesual penal roman*. În: *Dreptul* 2004, nr.5, p.8.
11. OLTEANU, G.I., IACOB, A., GORUNESCU, M. DRAGOMIRESCU. În: *Metodologie Criminalistică: Structurile infracționale și activitățile ilicite desfășurate de către acestea*, București: AIT Laboratories S.R.L., 20-08, p.243. Disponibil: https://books.google.md/books?id=PtxcI5XfxloC-&pg=PA244&lpg=PA244&dq=investigatia+sub+acoperire&source=bl&ots=_8OThmQUrs&sig=26TA0tbP7-NBC6e4d0ePf16Ayz8&hl=ro&sa=-

X&redir_esc=y#v=onepage&q=investigatia%20sub%20acoperire&f=false

12. GABOR, Th. *Évaluation de l'efficacité des stratégies de lutte contre le crime organisé: analyse documentaire*, Département de criminologie Université d'Ottawa, p.52. Disponibil: https://www.justice.gc.ca/fra/pr-rp/sjc-csj/sjp-jsp/rr05_5/rr05_5.pdf.
13. Dicționar. *Index de termeni și abrevieri cu utilizare frecventă în documentele Securității*. Disponibil: <http://www.cnsas.ro/documente/arhiva/Dictionar%20termeni.pdf>.
14. FITZGERALD, D.G. *Informants. Cooperating Witnesses and Undercover Investigations. A Practical Guide to La., Policy and Procedure*. Ediția a II-a. CRC Press, Boca Raton, FL. S.U.A., 2015., p. 371-372. Apud: Suian M. *Unele aspecte privind folosirea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor*. Disponibil: <http://www.revista.penalmente.ro/wp-content/uploads/2016/12/Penalmente-relevant-nr.-2-2016-2.pdf>
15. *Tactica criminalistică. Activitatea operativă de investigații (pentru uzul audiențelor)*/V. Didăc, M.Căpățici, V.Cușnir, V.Moraru. (Institutul Național al Justiției. Seria: Suporturi de curs, 10), p.228.